

Rodzaj dokumentu:	Zasady oceniania rozwiązań zadań
Egzamin:	Egzamin maturalny
Przedmiot:	Język polski
Poziom:	Poziom podstawowy

Ogólne zasady oceniania zadań w części testowej

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024:

<https://link.operon.pl/uk> oraz *Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023 i Aneks do Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego w Formule 2023 obowiązujący w latach szkolnych 2022/2023 i 2023/2024* (CKE, <https://link.operon.pl/ul>, dostęp: 12.09.2023).

W zasadach oceniania określono zakres wymaganej odpowiedzi: niezbędne elementy odpowiedzi i związki między nimi.

Przykładowe rozwiązania zadań otwartych nie są wzorcem oczekiwanych sformułowań. Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne i spełniające warunki zadania – również te nieprzewidziane jako przykładowe odpowiedzi w zasadach oceniania.

- Odpowiedzi nieprecyzyjne, niejednoznaczne, niejasno sformułowane uznaje się za błędne.
- Jeżeli informacje zamieszczone w odpowiedzi (również te dodatkowe, a więc takie, które nie wynikają z treści polecenia) świadczą o nierozumieniu omawianego zagadnienia i zaprzeczają pozostałej części odpowiedzi stanowiącej prawidłowe rozwiązanie zadania, to za odpowiedź jako całość zdający otrzymuje zero punktów.
- Jeżeli rozwiązanie zadania sprawdzające znajomość problematyki i treści lektur obowiązkowych zawiera kardynalny błąd rzeczowy, to ocenia się je na zero punktów.
- Każdy sposób oznaczenia odpowiedzi (podkreślenie, przekreślenie, zakreślenie, obwiedzenie itd.) jest uznawany za wybór tej odpowiedzi.

Zadanie 1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych [...]; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...]. SP I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...]; 5) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie dwóch dziedzin i dwóch przykładów

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Przykładowe odpowiedzi

Rynek pracy – obniżenie zapotrzebowania na pracowników zdolnych samodzielnie rozwiązywać problemy z uwagi na wykorzystanie do tych prac sztucznej inteligencji/skróci się wymiar zatrudnienia.

Czas wolny/styl życia – z uwagi na poświęcenie mniejszej ilości czasu na pracę konieczne będzie stworzenie nowego zagospodarowania czasu wolnego.

Edukacja – zmienia się dyscypliny kształcenia, bo będą potrzebne inne umiejętności.

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych [...]; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...]. SP I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...]; 5) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte).

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Przykładowe odpowiedzi

W tekście Harari stwierdza, że sztuczna inteligencja zastąpi ludzi, ponieważ jest lepsza w wielu dziedzinach. Ludzka praca stanie się niepotrzebna dla funkcjonowania społeczeństw.

Z ekonomicznego punktu widzenia zdolność człowieka do pracy traktowana jako towar straci na wartości.

Człowiek jako osoba mogąca pracować w celu wytworzenia określonych dóbr materialnych i wzrostu rozwoju gospodarczego stanie się niepotrzebny, gdyż zastąpi go na rynku pracy sztuczna inteligencja.

Zadanie 3. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych [...]; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...]. SP I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...]; 5) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte); 7) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście [...].

Zasady oceniania

2 pkt – rozstrzygnięcie i poprawne uzasadnienie w odniesieniu do obu tekstów

1 pkt – rozstrzygnięcie i poprawne uzasadnienie w odniesieniu do jednego tekstu

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub niepełna albo brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź oceniona na 2 pkt

Tak. Zdanie to znajduje potwierdzenie w wypowiedzi Masona. W pierwszym tekście Harari wskazuje, że sztuczna inteligencja jest zdolna tworzyć produkty bądź wykonywać usługi z dużo większą dokładnością i niezawodnością niż człowiek, co w ostatecznym rozrachunku działa na jego korzyść. W drugim tekście Mason wskazuje, że rozwój sztucznej inteligencji i automatyzacji jest nieunikniony, na potwierdzenie czego przytacza m.in. badania naukowe. Nie da się powstrzymać tego procesu.

Zadanie 4. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...]. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów tekstów [...] nieliterackich.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego [...]. II. Kształcenie językowe. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 6) [...] odróżnia słownictwo [...] oficjalne od potocznego.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna ocena prawdziwości obu stwierdzeń

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Rozwiązanie

1. F, 2. F

Zadanie 5. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych [...]; 3) [...] odczytuje informacje i przekazy jawne i ukryte [...]. SP I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...]; 5) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte); 7) wyciąga wnioski wynikające z przesłanek zawartych w tekście [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie

0 pkt – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi

Przykładowe odpowiedzi

Wyzwaniem tym będzie zagospodarowanie przez ludzi ich wolnego czasu z uwagi na konieczność zmian w systemie pracy oraz w jej wymiarze. Autor wskazuje, że najważniejsze i najtrudniejsze będzie w warunkach coraz krótszego czasu pracy znalezienie przez człowieka celu i sensu życia.

Ludzie staną przed wyzwaniem, jak wykorzystać dany im czas wolny. Manson liczy, że ludzie wykorzystają do tego swoją wyobraźnię i kreatywność, co pozwoli na tworzenie pięknych rzeczy oraz na prowadzenie spełnionego życia nastawionego na rozwój osobisty.

Zadanie 6. (0–4)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania [...] tekstów kultury [...]. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru [...] tekstów kultury na różnych poziomach [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych. SP I. Kształcenie literackie i kulturowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń: 3) wyszukuje w tekście potrzebne informacje [...]; 4) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od informacji drugorzędnych; 5) wyszukuje w tekście informacje wyrażone wprost i pośrednio (ukryte).

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.</p> <p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>2. Wykorzystanie kompetencji językowych [...] w wypowiedziach [...] pisemnych.</p>	<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>4. Ortografia i interpunkcja. Zdający:</p> <p>1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji [...].</p> <p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>2. Mówienie i pisanie. Zdający:</p> <p>2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej [...];</p> <p>4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: [...] notatka syntetyzująca.</p>

Zasady oceniania notatki syntetyzującej

Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023 (CKE, <https://link.operon.pl/ul>, dostęp: 12.09.2023).

Za notatkę syntetyzującą można uzyskać 4 pkt, w tym 3 pkt za treść i 1 pkt za poprawność językową, ortograficzną i interpunkcyjną.

Treść

	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
		notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 3 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A, B i C określone dla 2 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów	notatka spełnia kryteria A i C określone dla 1 pkt, ALE nie została zachowana dozwolona liczba wyrazów
		ALBO	ALBO	ALBO
A. przedstawienie stanowiska każdego autora	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, na odpowiednim poziomie uogólnienia	notatka przedstawia – oparte na kluczowych dla tematu informacjach – stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście, ale poziom uogólnienia jest zaburzony	notatka przedstawia stanowisko każdego autora względem zagadnienia określonego w temacie notatki, odtworzone na podstawie informacji zawartych w tekście	notatka nie spełnia żadnego z kryteriów określonego dla 1 pkt

B. zestawienie stanowisk obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	w notatce zestawiono stanowiska obu autorów; poprawnie wskazano np. punkty wspólne/rozbieżne albo różnorodność aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	stanowisk obu autorów nie zestawiono albo zestawiono je niepoprawnie; nie wskazano np. punktów wspólnych/rozbieżnych albo różnych aspektów zagadnienia określonego w temacie notatki ujętych w tekstach obu autorów	
C. spójność	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	notatka stanowi logiczną i zorganizowaną całość ALBO w notatce występują usterki w spójności	
D. długość notatki	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	60–90 wyrazów	

Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna

1 pkt – poprawny zapis, dopuszczalne dwa błędy (językowe, ortograficzne lub interpunkcyjne)

0 pkt – trzy i więcej błędów (językowych, ortograficznych lub interpunkcyjnych)

Uwaga: jeżeli w kryterium *Treść* przyznano 0 pkt, wówczas nie przyznaje się punktów w kryterium *Poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna*.

Wskazówki dotyczące realizacji tematu notatki

1) Stanowiska autorów tekstów

- a) Stanowisko autora 1. tekstu, np.: W przyszłości na skutek rozwoju automatyzacji roboty zastąpią ludzi, co doprowadzi do powszechnego dobrobytu, ale i dużego bezrobocia. Pomimo obaw – spowodowanych tym, że SI wszystko robi lepiej i dokładniej, nawet w sferze czytania ludzkich emocji – będzie to z korzyścią dla człowieka. Ludzie będą musieli poszukać innych zajęć.
- b) Stanowisko autora 2. tekstu, np.: Automatyzacja spowoduje, że pracę zachowają tylko wysokiej klasy specjaliści, a czas pracy będzie coraz krótszy. Ludzie będą musieli nauczyć się korzystać z czasu wolnego. Zadaniem edukacji będzie rozwijanie kompetencji estetycznych. Ludzie będą mogli poświęcić się rozwijaniu kreatywności.

2) Zestawienie stanowisk, np.

Z zestawienia stanowisk autorów obu tekstów musi wynikać, że obaj widzą pozytywne i negatywne skutki automatyzacji, a jednocześnie uznają je za nieuniknione. Zgadza się w kwestii czasu wolnego, który trzeba będzie zagospodarować. Harari podkreśla, że SI będzie służyć rozwojowi gospodarki i bezpieczeństwu człowieka, a Mason wskazuje, że czas wolny pozwoli człowiekowi na rozwój osobisty.

Przykładowa odpowiedź za 3 pkt za *Treść*

Obaj autorzy wskazują, że w związku z rozwojem automatyzacji sztuczna inteligencja zastąpi człowieka i ludzka praca będzie zbędna. Jest to proces nieunikniony, ale pomimo obaw w rezultacie korzystny dla

człowieka, gdyż jak podkreśla Harari, roboty są dokładniejsze i już teraz wiele ludzkich zajęć wykonują lepiej. Zdaniem Masona sytuacja ta wymusi zmiany w edukacji i stylu życia człowieka, który będzie musiał nauczyć się wykorzystywać czas wolny i rozwijać własne pasje. Obaj autorzy uważają te zmiany w efekcie końcowym za pozytywne dla rozwoju człowieka i społeczeństwa. (84 słowa)

Zadanie 7. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, [...] określa cechy wspólne i różne.

Zasady oceniania

1 pkt – rozstrzygnięcie z uzasadnieniem odwołującym się do obu tekstów

0 pkt – udzielenie odpowiedzi bez uzasadnienia lub brak odpowiedzi

Przykładowe odpowiedzi

Tak, postawy są podobne. W obu tekstach osoba mówiąca ma świadomość nieuchronnego przemijania i końca ludzkiego życia, należy więc korzystać z życia i efektów swojej pracy.

LUB

Nie, postawy są różne. Choć w obu tekstach jest pochwała korzystania z życia i świadomość nieuchronności ludzkiego losu, Kohelet wyraża głęboką ufność w Boga i jego łaskę, tej postawy nie ma w wierszu Horacego.

Zadanie 8. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury, a także ich wzajemnej korespondencji.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego; 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne [...]. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – udzielenie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – udzielenie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Fresk przedstawia św. Franciszka otoczonego przez zasłuchane ptaki, do których wygłasza kazanie. Wskazuje to na szczególną więź łączącą św. Franciszka ze światem natury.

Kwiatki św. Franciszka świadczą o podziwieniu i miłości św. Franciszka dla świata natury:

- twory natury nazywał braćmi i siostrami,
- w przyrodzie dostrzegał potęgę i mądrość Boga.

Uwaga: Wymagane jest przywołanie konkretnych poznanych fragmentów utworu.

Zadanie 9.

Zadanie 9.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 5) charakteryzuje główne prądy filozoficzne [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne nazwanie szkoły i uzasadnienie zawierające przynajmniej jedną cechę stoicyzmu

0 pkt – udzielenie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Mądrość uosabia szkołę stoicką, którą cechują: nakaz zachowania równowagi ducha w szczęściu i nieszczęściu, złoty środek, spokój wewnętrzny wobec zmienności losu i śmierci, cnota jako wartość najwyższa, dystans wobec wartości materialnych.

Zadanie 9.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 3) rozróżnia gatunki [...] liryczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wskazanie dwóch cech

0 pkt – określenie jednej cechy, udzielenie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Tren – gatunek:

- o charakterze żałobnym,
- zawiera pochwałę zmarłego,
- wyraża ból po jego stracie.

Zadanie 10. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: [...], hiperbole; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie [...]; wersyfikacyjne, w tym przerzutnie [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne podanie dwóch przykładów

0 pkt – udzielenie niepełnej, błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

hiperbola – np. *oczy są słońce, piersi nieba surowy kształt*

antyteza – np. *Oczy twe, nie są oczy, ale słońca jasnie świecą*

przerzutnia – np. *ale słońca jasnie / świecą*

paralelizm składniowy – wersy 1–6

wyliczenie – np. *oczy, piersi, usta, rozum, zmysł*

figura sumacji – *Tak oczy, piersi, usta, rozum, zmysł i wolą, / Blaskiem, farbą i kształtem, ćmią, wiązą, niewolą*

Zadanie 11. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów); 11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy [...].

Zasady oceniania

1 pkt – udzielenie poprawnej odpowiedzi

0 pkt – udzielenie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Konrad jest poetą natchnionym, ma moc profetyczną, pragnie przeniknąć przyszłość i przewodzić narodowi w drodze do wolności; ma cechy przywódcy, ma wizję przyszłości Polski, ma dar przewidywania przyszłości.

Zadanie 12.

Zadanie 12.1. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 11. Kształcenie umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np. wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np. patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca, odwaga, roztropność).	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – pełna, poprawna odpowiedź

0 pkt – odpowiedź niepełna, błędna lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

obrona Częstochowy, wysadzenie kolubryny, uratowanie króla, walka w Prusach, udział w bitwie pod Prostkami itd.

Zadanie 12.2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...]. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...]. 11. Kształcenie umiejętności rozpoznawania i wartościowania postaw budujących szacunek dla człowieka (np. wierność, odpowiedzialność, umiar) oraz służących budowaniu wspólnot: państwowej, narodowej, społecznej (np. patriotyzm, sprawiedliwość, obowiązkowość, szlachetność, walka, praca, odwaga, roztropność).	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 12) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: [...] <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza [...]; 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywalnych utworach, określa cechy wspólne i różne; 16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – pełna, poprawna odpowiedź z odwołaniem do obu tekstów

0 pkt – odpowiedź niepełna, błędna lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Podobnie jak Jacek Soplica Kmicic został uznany za zdrajcę ojczyzny i oczyścił swoje imię dzięki walce ze Szwedami. Jacek Soplica jako ks. Robak, by odpokutować za śmierć Stolnika, np. przygotowuje powstanie na Litwie, służy w legionach, jest emisariuszem.

Zadanie 13. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury [...] światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.	Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe. 2. Odbiór tekstów kultury. Zdający: 6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki.

Zasady oceniania

1 pkt – udzielenie pełnej odpowiedzi z odwołaniem do dwóch elementów graficznych

0 pkt – udzielenie niepełnej, błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Czerwone tło i ostrze siekiery nawiązują do zabójstwa, które popełnił Raskolnikow. Kontrast czarnego ostrza i bieli twarzy wskazuje na dwoistość natury bohatera, który mimo szlachetności dopuścił się zbrodni, ponieważ uważał, że jednostki wyjątkowe mogą dla dobra społeczeństwa łamać zasady moralne. Jednak zbrodnia przyniosła mu tylko fizyczne i psychiczne cierpienie, czego symbolem jest czerwona łaza. Zabójstwa nie da się usprawiedliwić. Raskolnikow przyznał się do winy i został zesłany na katorgę.

Zadanie 14. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].	Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego.

Zasady oceniania

2 pkt – wykazanie dwoistości symboliki Chochoła i odwołanie się do cytatu

1 pkt – udzielenie odpowiedzi niepełnej lub bez odwołania się do cytatu

0 pkt – udzielenie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Według definicji istotą symbolu jest wieloznaczność i łączenie przeciwstawnych znaczeń. Chochół to słoma ochraniająca różę – oznacza życie i śmierć. W ostatniej scenie *Wesela* muzyka Chochoła „usypia” weselników i każe im zapomnieć o wolnościowych marzeniach, lecz także pozwala im wrócić do zwyczajnego życia, by mogli podjąć walkę, gdy będą gotowi – wyraża sensy dobre i złe.

Zadanie 15. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych [...]. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego. 3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający: 3) rozpoznaje i określa funkcje tekstu [...].

Zasady oceniania

1 pkt – poprawna ocena prawdziwości dwóch stwierdzeń

0 pkt – odpowiedź niepoprawna lub brak odpowiedzi

Rozwiązanie

1. P, 2. F

Zadanie 16. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym. II. Kształcenie językowe. 3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].	I. Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków) [...]; 11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów biblijnych [...]. II. Kształcenie językowe. 2. Zróżnicowanie języka. Zdający: 4) zna, rozumie [...] biblizmy, [...]; 5) rozpoznaje rodzaje stylizacji [...] oraz określa ich funkcje w tekście.

Zasady oceniania

1 pkt – poprawne wyjaśnienie

0 pkt – udzielenie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

W opowiadaniu występują słownictwo i frazeologia znane z Biblii, np. Synaj, laska Mojżesza, stylizacja biblijna, a postać ojca zestawiona jest z biblijnym prorokiem walczącym z grzechem. To nadaje ojcu cechy sakralne, uświęca go.

Zadanie 17. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii. 10. Budowanie systemu wartości na fundamencie prawdy, dobra i piękna oraz szacunku dla człowieka.	Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego.

Zasady oceniania

1 pkt – określenie znaczenia obserwowanej sceny i wyjaśnienie, co robił bohater

0 pkt – udzielenie błędnej odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Obserwowana scena uzmysłowiła bohaterowi, że najważniejszą wartością jest godność. *Nie dać się wepchnąć na beczke* oznacza bunt/niezgodę na upokorzenie. Bohater podjął walkę w powstaniu w getcie, by samemu zdecydować o własnym losie, o rodzaju własnej śmierci.

Zadanie 18. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Kształcenie literackie i kulturowe. 5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...].	Kształcenie literackie i kulturowe. 1. Czytanie utworów literackich. Zdający: 8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe; 13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne.

Zasady oceniania

1 pkt – udzielenie odpowiedzi z uzasadnieniem odwołującym się do obu tekstów

0 pkt – udzielenie odpowiedzi bez uzasadnienia lub brak odpowiedzi

Przykładowa odpowiedź

Podobnie jak Artur w *Tangu* Mrożka i tu inteligent jest fizycznie i psychicznie słabszy – kierowca ma-lucha przegrywa z silnym, agresywnym, nieliczącym się z nikim chamem – Edkiem, kierowcą forda.

Zadanie 19. (0–35)

Temat 1.

Przeżycie czytelnicze jako doświadczenie kształtujące człowieka.

W pracy odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej – utworu epickiego albo dramatycznego,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Uszczegółowienia zasad oceniania dotyczące tematu 1.

1. Rozumienie pojęć:

- a) człowiek – każda postać literacka (w przypadku kontekstów – np. filmowa);
- b) wyjątkowość doświadczenia czytelniczego – jego charakter estetyczny, duchowy, światopoglądowy, dydaktyczny/wychowawczy;
- c) przeżycia człowieka, których źródłem jest literatura (np. fascynacja, zachwyt, tęsknota do tego, co przedstawione w książkach, pragnienie kształtowania siebie i świata według wizji literackiej);
- d) refleksja na temat tego, jaki wpływ na postawy człowieka/bohatera może mieć lektura – uczeń powinien wskazać konsekwencje, jakie w życiu bohaterów przyniosły określone lektury, jak ukształtowały sposób widzenia świata, hierarchię wartości, określiły wybory życiowe.

2. Stopień realizacji tematu:

a) pełna realizacja tematu obejmuje:

- prezentację przeżyć i doświadczeń bohaterów literackich, które wynikają z obcowania z określonymi lekturami, i omówienie konsekwencji przyjęcia pod ich wpływem postawy wobec świata;

b) częściowa realizacja tematu obejmuje:

- prezentację różnych postaw bohaterów inspirowanych lekturą

ALBO

- omówienie ich wpływu na życiowe wybory bohaterów.

3. **Utwór literacki** uznaje się za wykorzystany **w pełni funkcjonalnie**, jeżeli zdający w argumentacji odwołał się:

a) do doświadczeń czytelnicznych bohatera literackiego i wywołanych przez nie przeżyć

ORAZ

b) rozważył zależność między lekturą a przyjęciem określonej postawy i jej następstwami dla bohatera.

4. Propozycja utworów ilustrujących zagadnienie sformułowane w temacie:

a) z listy lektur obowiązkowych, np.: Adam Mickiewicz *Konrad Wallenrod*, Juliusz Słowacki *Kordian*, Bolesław Prus *Lalka*, Fiodor Dostojewski *Zbrodnia i kara*, Gustaw Flaubert *Pani Bovary*, Gustaw Herling-Grudziński *Inny świat*, George Orwell *Rok 1984*;

b) inne utwory literackie, np.: Miguel de Cervantes *Don Kichote*, Johann Wolfgang Goethe *Cierpienia młodego Wertera*, Adam Mickiewicz *Dziady* cz. IV.

Temat 2.

Rodzice i dzieci – pokoleniowe konflikty i ich konsekwencje.

W pracy odwołaj się do:

- *Antygony* Sofoklesa,
- innego utworu literackiego – może to być również utwór poetycki,
- wybranych kontekstów.

Uszczegółowienia zasad oceniania dotyczące tematu 2.

1. Rozumienie pojęć:

a) rodzice i dzieci – pokolenia połączone najbliższymi najbliższymi więzami rodzinnymi (matka/ojciec i syn/córka);

b) konflikt pokoleniowy – odmienne cechy charakteru, poglądy i postawy prowadzące do wzajemnego niezrozumienia rodziców i dzieci wynikające z innych doświadczeń i pragnień;

c) różne postawy wobec tego konfliktu i próby jego przezwyciężenia – cierpienie, poszukiwanie kompromisu, zrozumienie, wybaczenie, narzucenie własnego stanowiska, zrozumienie własnego błędu, zmiana stanowiska, przemoc;

d) refleksja na temat konsekwencji tych konfliktów dla bohaterów i ich wzajemnych stosunków.

2. Uczeń może rozpoznać różne postawy i konflikty pokoleniowe w jednym utworze.

3. Stopień realizacji tematu:

a) **pełna realizacja** tematu obejmuje:

- prezentację postaw obu stron konfliktu (rodzica i dziecka), powodów sporu i jego rozwiązanie/konsekwencje konfliktu dla jego uczestników i ich wzajemnych relacji

ORAZ

- odwołanie do *Antygony* Sofoklesa (spór Kreon – Hajmon wynikający z decyzji Kreona o zakazie pochowania Polinejesa i sprzeciwu Antygony) i do innego wybranego utworu literackiego;

b) **częściowa realizacja** tematu obejmuje:

- odwołanie do *Antygony* Sofoklesa lub innego wybranego utworu z listy lektur obowiązkowych

ORAZ

- prezentację różnych stanowisk i sytuacji prowadzących do konfliktu bohaterów

LUB

- prezentację konsekwencji konfliktu dla jednej ze stron.

4. **Utwór literacki** uznaje się za wykorzystany **w pełni funkcjonalnie**, jeżeli zdający w argumentacji przedstawił:

a) przyczyny konfliktu między rodzicami a dziećmi i stanowiska obu stron konfliktu

ORAZ

b) konsekwencje sporu dla ich wzajemnych relacji.

5. Jeżeli zdający w odwołaniu do *Antygony* Sofoklesa pominie spór Kreon – Hajmon, skupiając się na konflikcie Antygony z Kreonem, lektura jest przywołana **częściowo funkcjonalnie**.
6. Propozycja utworów ilustrujących zagadnienie sformułowane w temacie:
  - a) z listy lektur obowiązkowych, np.: Jan Parandowski *Mitologia*, np. narodziny świata, mit o Dedalu i Ikarze, Sofokles *Antygona*, Arystofanes *Chmury*, Moliere *Skąpiec*, William Szekspir *Romeo i Julia*, Bolesław Prus *Lalka*, Władysław Reymont *Chłopi*, Stefan Żeromski *Przedwiośnie*, Gustaw Herling-Grudziński *Inny świat*, Sławomir Mrożek *Tango*;
  - b) inne utwory literackie, np.: Eliza Orzeszkowa *Nad Niemnem*, Stefan Żeromski *Doktor Piotr*, Maria Kuncewiczowa *Cudzoziemka*, Zofia Nałkowska *Granica*.

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Poniższe zasady oceniania dotyczą wszystkich wypracowań z arkuszy maturalnych. Źródło: *Zasady oceniania rozwiązań zadań. Egzamin maturalny. Język polski. Arkusz 2. Wypracowanie. Poziom podstawowy*, CKE, <https://link.operon.pl/um> (dostęp: 12.09.2023).

1. W wypracowaniu nie jest wymagane omawianie utworów literackich w porządku chronologicznym ani w porządku przedstawionym w temacie, tj. lektura obowiązkowa, inny utwór literacki, konteksty. Zdający powinien zrealizować temat zgodnie z przyjętą przez siebie koncepcją.
2. Zdający może zrealizować temat w wybranej przez siebie formie wypowiedzi, np.: rozprawka, szkic krytyczny, przemówienie, list otwarty, artykuł, esej, pod warunkiem że będzie to **wypowiedź argumentacyjna**.
3. Jeżeli zdający nadaje tytuły lub śródtytuły pracy lub jej poszczególnym częściom, to bierze się je pod uwagę przy ocenie pracy, np. przy ocenie spójności. Tytuły i śródtytuły wlicza się do ogólnej liczby wyrazów.
4. W wypracowaniu powinny znaleźć się co najmniej dwa argumenty. Przywołanie utworu literackiego w formie streszczenia nie jest argumentem.
5. Zdający musi w wypracowaniu wykorzystać dwa konteksty, ale nie musi odwoływać się do dwóch różnych typów kontekstów, np. jeden kontekst filozoficzny, drugi – historyczny; mogą być to dwa konteksty z tej samej kategorii.
Jeżeli zdający przywoła w wypracowaniu lekturę obowiązkową jako kontekst i popełni błąd kardynalny, to praca zostanie oceniona na 0 punktów.
6. Wszystkie wyrazy napisane przez zdającego składają się na sumę wyrazów w wypracowaniu. Jeżeli zdający napisze rozdzielnie wyraz, który powinien napisać łącznie, to liczymy go jako dwa wyrazy. Liczbę wyrażoną cyframi traktujemy jako jeden wyraz.

ZASADY OCENIANIA WYPRACOWANIA

Wymagania egzaminacyjne 2023 i 2024:

Źródło: *Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego (część ustna oraz część pisemna na poziomie podstawowym) od roku szkolnego 2022/2023* CKE, <https://link.operon.pl/ul>, dostęp: 12.09.2023).

Wymagania szczegółowe

Uwzględniono wymagania egzaminacyjne z *Aneksu do Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego* obowiązującego w latach szkolnych 2022/2023 oraz 2023/2024 CKE, <https://link.operon.pl/ul>, dostęp: 12.09.2023).

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej i światowej oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.</p> <p>7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury oraz innych tekstów kultury, a także ich wzajemnej korespondencji.</p> <p>8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru utworów literackich i tekstów kultury na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.</p>	<p>I. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>1. Czytanie utworów literackich. Zdający:</p> <p>5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;</p> <p>8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;</p> <p>9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;</p> <p>10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;</p> <p>11) rozumie pojęcie motywu literackiego i toposu, rozpoznaje podstawowe motywy i toposy oraz dostrzega żywotność motywów [...] w utworach literackich; określa ich rolę w tworzeniu znaczeń uniwersalnych;</p> <p>12) w interpretacji utworów literackich odwołuje się do tekstów poznanych w szkole podstawowej, w tym: bajek Ignacego Krasickiego, <i>Dziadów</i> cz. II oraz <i>Pana Tadeusza</i> Adama Mickiewicza, <i>Balladyny</i> Juliusza Słowackiego;</p> <p>13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;</p> <p>14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;</p> <p>15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;</p> <p>16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.</p> <p>2. Odbiór tekstów kultury. Zdający:</p> <p>5) charakteryzuje główne prądy filozoficzne oraz określa ich wpływ na kulturę epoki;</p> <p>6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie.</p>

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>2. Wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych.</p> <p>3. Funkcjonalne wykorzystywanie wiedzy o języku w odczytaniu sensów zawartych w strukturze głębokiej tekstów literackich [...].</p> <p>4. Świadome wykorzystanie działań językowych w formowaniu odpowiedzialności za własne zachowania językowe.</p> <p>5. [...] doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną.</p>	<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>1. Gramatyka języka polskiego. Zdający:</p> <p>1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w [...] tworzeniu własnych wypowiedzi;</p> <p>2) rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych [...] i wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze;</p> <p>3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych [...]; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi;</p> <p>4) rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu [...].</p> <p>2. Zróżnicowanie języka. Zdający:</p> <p>2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania.</p> <p>3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:</p> <p>2) [...] dba o jasność i precyzję komunikatu;</p> <p>3) posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;</p> <p>5) stosuje zasady etyki wypowiedzi [...];</p> <p>7) stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach [...] pisemnych odpowiednie do sytuacji.</p> <p>4. Ortografia i interpunkcja. Zdający:</p> <p>1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji [...];</p> <p>2) wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.</p>

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>1. Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji [...].</p> <p>2. Wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach [...] pisemnych.</p> <p>3. Kształcenie umiejętności formułowania i uzasadniania sądów na temat dzieł literackich oraz innych tekstów kultury.</p> <p>4. Doskonalenie umiejętności retorycznych, w szczególności zasad tworzenia wypowiedzi spójnych, logicznych oraz stosowania kompozycji odpowiedniej dla danej formy gatunkowej.</p> <p>5. Rozwijanie umiejętności tworzenia tekstów o wyższym stopniu złożoności.</p>	<p>III. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>1. Elementy retoryki. Zdający:</p> <p>1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi [...] pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;</p> <p>3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);</p> <p>6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach.</p> <p>2. [...] Pisanie. Zdający:</p> <p>1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;</p> <p>2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;</p> <p>4) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym;</p> <p>7) stosuje retoryczne zasady kompozycyjne w tworzeniu własnego tekstu [...];</p> <p>8) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;</p> <p>9) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;</p> <p>10) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.</p>
<p>IV. Samokształcenie.</p> <p>1. Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji [...].</p> <p>3. Umacnianie postawy poszanowania dla cudzej własności intelektualnej.</p>	<p>IV. Samokształcenie. Zdający:</p> <p>1) porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach.</p>

Każdy temat wymaga odwołania się do obowiązkowej lektury szkolnej, wybranej spośród lektur obowiązkowych, których lista jest zamieszczona w arkuszu egzaminacyjnym.

Za napisanie wypracowania zdający będzie mógł otrzymać maksymalnie 35 punktów. Oceniając wy-

pracowanie, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w czterech **kryteriach głównych**, tj.:

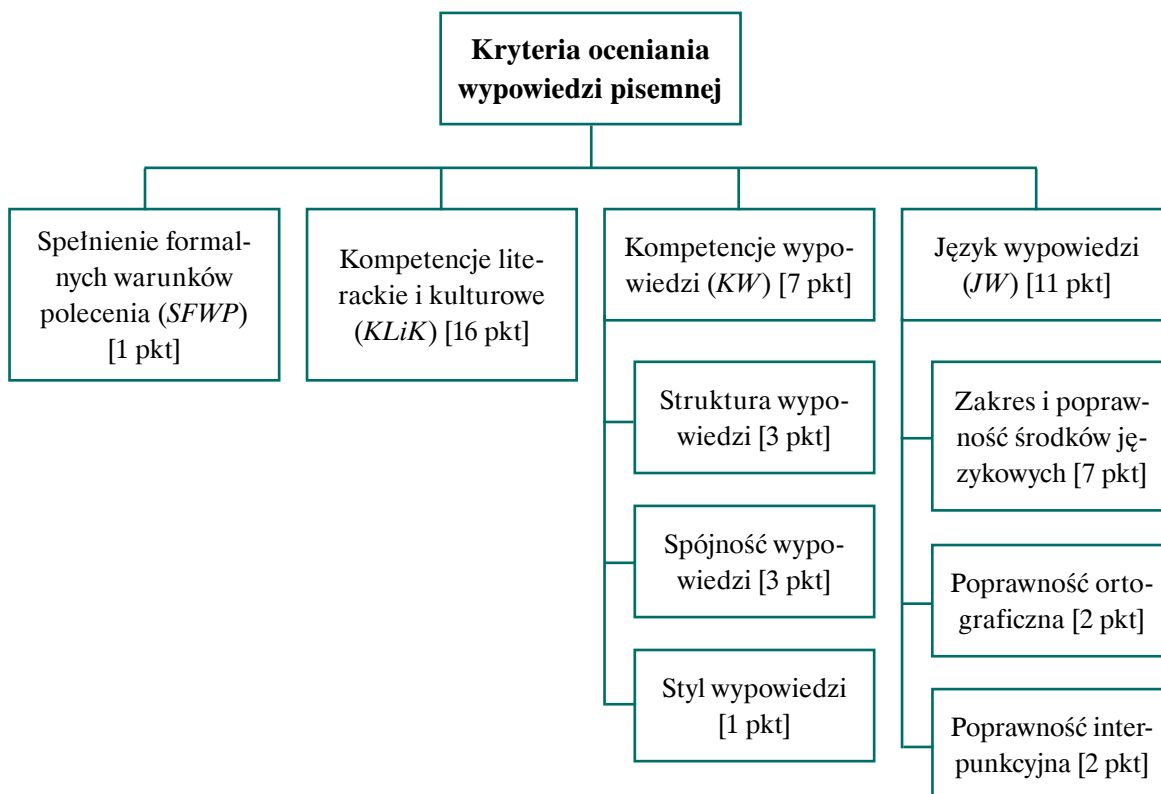
1. spełnienie formalnych warunków polecenia (od 0 do 1 pkt; $\approx 3\%$)
2. kompetencje literackie i kulturowe (od 0 do 16 pkt; $\approx 46\%$)
3. kompozycja wypowiedzi (od 0 do 7 pkt; $= 20\%$)
4. język wypowiedzi (od 0 do 11 pkt; $\approx 31\%$).

W ramach 3. kryterium głównego, tj. „kompozycja wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.:

- 3a. struktura wypowiedzi
- 3b. spójność wypowiedzi (tj. logika i uporządkowanie wypowiedzi)
- 3c. styl wypowiedzi.

W ramach 4. kryterium głównego, tj. „język wypowiedzi”, egzaminatorzy będą przydzielali punkty w trzech kryteriach składowych, tj.:

- 4a. zakres i poprawność środków językowych
- 4b. poprawność ortograficzna
- 4c. poprawność interpunkcyjna.

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

- nie występuje w nim błąd kardynalny
- w wypracowaniu zdający odwołał się do lektury obowiązkowej wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym
- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną.

<ul style="list-style-type: none"> W wypracowaniu nie występuje błąd kardynalny. ORAZ <ul style="list-style-type: none"> W wypracowaniu jest odwołanie do lektury obowiązkowej wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. ORAZ <ul style="list-style-type: none"> Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ <ul style="list-style-type: none"> Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną.	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Wypowiedź jest napisana w formie planu albo w punktach.	0 pkt

Uwaga: jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

- Błąd kardynalny** to błąd rzeczowy świadczący o:
  - nieznajomości treści lektury obowiązkowej, do której odwołuje się zdający, w zakresie:
    - fabuły, w tym głównych wątków utworu;
    - losów głównych bohaterów, w tym np. łączenie biografii różnych bohaterów;LUB
  - całkowicie** nieuprawnionej interpretacji lektury obowiązkowej będącej falsyfikacją danego tekstu.
- W przypadku lektur obowiązkowych błąd kardynalny może dotyczyć wyłącznie lektur obowiązkowych wskazanych w podstawie programowej jako lektury do omówienia w całości (nie we fragmentach).
- W wypracowaniu zdający musi odwołać się do lektury obowiązkowej – w zależności od tematu – wskazanej w poleceniu albo wybranej z listy lektur zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym. Odwołanie się zdającego do lektury obowiązkowej oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny.
  - Przykład zdania analitycznego:** W *Lalce* to w Zaslawku można zobaczyć świetnie funkcjonujące gospodarstwo Prezesowej, która realizowała pozytywistyczne idee pracy organicznej i pracy u podstaw.
  - Przykład zdania informacyjnego:** W swojej pozytywistycznej powieści pt. *Lalka* Bolesław Prus ukazuje obraz Warszawy.
Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepisnymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia.
- Jeśli **jedyna** lektura obowiązkowa jest przywołana lakonicznie, bardziej w kontekście/w nawiązaniu do innego utworu literackiego, który zdający szerzej omawia w wypracowaniu, wówczas przywołanie tej lektury traktowane jest jako spełnienie formalnych warunków zadania, ale oceniając *KLiK*, nie uwzględnia się tej lektury jako kontekst.
- „Problem wskazany w poleceniu” obejmuje:
  - zakres merytoryczny zagadnienia, którego omówienie jest wymagane, ORAZ
  - opinię zdającego wraz z uzasadnieniem.
- Wypracowanie **przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu**, jeżeli obejmuje co najmniej jeden aspekt zakresu merytorycznego ORAZ opinię albo uzasadnienie.
- Wypracowanie **przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną**, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość – odpowiednio – wskazanej w poleceniu lub wybranej lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego w sposób funkcjonalny
- funkcjonalnie wykorzystał konteksty, np.: historycznoliteracki, teoretycznoliteracki, literacki, biograficzny, kulturowy, mitologiczny, biblijny, religijny, historyczny, filozoficzny, egzystencjalny, polityczny, społeczny, które pogłębiają i rozwijają rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację, świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego oraz kształcenia językowego
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego)	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za <i>KLik</i> (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	13 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	9 pkt	

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu (lektury obowiązkowej oraz innego utworu literackiego)	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za <i>KLiK</i> (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	7 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	5 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo ALBO w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie dwóch kontekstów. 	4 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowalająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy kontekst/konteksty wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi* oraz *Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – KLiK)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprzez <u>wykorzystanie</u> utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów. 2. Zdający powinien <u>funkcjonalnie</u> wykorzystać w wypracowaniu znajomość dwóch utworów wskazanych w poleceniu, tzn. lektury obowiązkowej ORAZ innego utworu literackiego. Funkcjonalne wykorzystanie znajomości tekstu oznacza przywołanie w wypracowaniu: <ol style="list-style-type: none"> 1) takich elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków 2) sensów utworów, które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są spójne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niespójność w ocenie spójności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Jeżeli zdający w wypracowaniu napisze więcej niż o dwóch utworach literackich (np. o dwóch lekturach obowiązkowych i o dwóch innych tekstach literackich), o różnym stopniu funkcjonalności, do oceny stopnia realizacji kryterium bierze się pod uwagę dwa utwory wykorzystane w sposób najbardziej funkcjonalny, z których jeden musi być lekturą obowiązkową. Pozostałe utwory mogą być traktowane jako kontekst literacki.
5. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.

Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i szeroka/wielospektowa, uwzględniająca konteksty, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji/głębszego namysłu nad problemem. W sytuacji, gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.

Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.

Powierzchniowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*

6. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.:

- 1) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
- 2) historii literatury
- 3) teorii literatury
- 4) charakteru epoki
- 5) biografii autora
- 6) filmu, spektaklu teatralnego
- 7) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
- 8) mitologii
- 9) Biblii
- 10) religii
- 11) historii
- 12) filozofii
- 13) kwestii politycznych
- 14) kwestii społecznych,

wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

7. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
8. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, ale nie wyciąga żadnego wniosku, nie formułuje żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
9. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający, rozważając problem sformułowany w poleceniu, funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową.
10. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
11. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
- nieznaności wskazanej w poleceniu lektury obowiązkowej (zamieszczonej w arkuszu egzaminacyjnym), do której odwołuje się zdający, w zakresie innym niż w przypadku błędu kardynalnego, tj. np. błąd w nazwisku autora, w przypisaniu autorstwa, w nazwisku/imieniu bohatera (dopuszczalne błędy w zapisie, nieprowadzące do trudności w identyfikacji bohatera lub autora, np. *Russeau albo *Rouseau zamiast Rousseau – błędny zapis to błąd ortograficzny), dotyczący losów bohaterów drugoplanowych bądź wątków innych niż główne
  - nieznaności utworu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, innego niż lektura obowiązkowa lub utwór literacki wskazany w poleceniu (każdy błąd merytoryczny)
  - nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów/części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową lub całkowitą falsyfikacją danego utworu
  - nieznaności zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka, np. stosowanie pojęć typowych dla epiki w odniesieniu do liryki (np. *narrator wiersza; *wiersz „Ocalony” Różewicza opowiada). Nie są błędem rzeczowym sformułowania takie jak np. *utwór pokazuje, wiersz ukazuje*
  - braku wiedzy dotyczącej wybranego przez zdającego kontekstu, np. błędne przywołanie pojęć lub faktów historycznych.
- Jako błąd rzeczowy traktujemy również niepoprawne przywołanie cytatu z utworu literackiego, oznaczone cudzysłowem.
12. Dokładnie ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a fakty opisane w wypracowaniu świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.
13. Jeżeli dane sformułowanie stosowane/uznawane jest w nauczaniu zwyczajowo za „termin” (np. *apokalipsa spełniona*), ale nie jest terminem w rozumieniu encyklopedycznym oraz/lub nie jest wymienione w podstawie programowej, to błędu w takim sformułowaniu (np. **apokalipsa przepowiedana*) nie traktuje się jako błędu rzeczowego, a jako błąd językowy.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

1. *w zakresie struktury wypowiedzi:*
  - kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
  - podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. w zakresie stylu wypowiedzi:

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> • W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. • Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym. • Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich. 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	0 pkt	F
Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.		0 pkt	G

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

1. Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).

- 1) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich/kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
  - 2) Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na tematyczne ustrukturyzowanie wypowiedzi, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
  - 3) Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego/kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w następujących po sobie „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów/kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
2. Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, ze zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub z braku jednego z tych „bloków”.
  3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
  4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> • Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> • Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> • Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> • Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

1. Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
2. Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
3. Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
  - a) błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
  - b) odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
  - c) zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią/ poprzedzającym je akapitem
  - d) rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
  - e) pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
  - f) wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
  - g) wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie
  - h) przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniem.
4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
6. Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawily, pretensjonalny), zwiezly, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:

- czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
- czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
- ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

2. w odniesieniu do poprawności ortograficznej:

- ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy

3. w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:

- ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków	Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędów jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–14 błędów jęz.	15–17 błędów jęz.	18 lub więcej błędów jęz.
Zakres środków	A	B	C	D	E	F	G	H
1. Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu.	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2. Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne/odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3. Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste/ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo: za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający i w której znajdują się 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a – Zakres i poprawność środków językowych)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróznicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróznicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/ wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.
5. W ocenie zróznicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 1 błąd ortograficzny.	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 300¹ wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawarte w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka polskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

¹ Zmiana wynikająca z *Aneksu do Informatora o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego obowiązującego w latach szkolnych 2022/2023 oraz 2023/2024* (CKE, <https://link.operon.pl/ul>, dostęp: 12.09.2023).

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA NA EGZAMINIE MATURALNYM Z JĘZYKA POLSKIEGO NA POZIOMIE PODSTAWOWYM I ROZSZERZONYM WYPRAWIAJĄCYCH ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

CKE, <https://link.operon.pl/um> (dostęp: 12.09.2023).

Poprawność ortograficzna

- W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania (na poziomie zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator będzie uwzględniał następujące błędy, tzn. liczył je jako błędy ortograficzne):
  - błędy w zapisie wyrazów z u – ó, ź – rz, h – ch**
  - łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.**
- W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, egzaminator nie będzie uwzględniał innych niż wymienione w pkt 1. błędów w zapisie (tzn. nie będzie liczył ich jako błędy ortograficzne), w tym:
  - dodawania, opuszczania, przestawiania liter, sylab lub całych wyrazów**
  - mylenia liter**
    - o podobnym kształcie (*a – o, l – ł – t, n – r, m – n, u – w, e – ę, a – ą, i – j, u – y*)
    - dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania)
    - odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (*b – p, d – t, w – f, g – k, dz – c, sz – s, i – y, ę – em – en, ą – om – on, ś – ź, ć – dź*)
    - różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (*p – b, d – b*) lub poziomej (*m – w, n – u, b – p, d – g, p – g*)
  - ominięcia drobnych elementów graficznych, w tym**
    - oznaczania miękkości nad literami
    - kropek (*dź, ź, i, j*)
    - „ogonków” przy literach ą lub ę i kreski (wężyka) przy literach ó, t lub ł
  - błędów dotyczących podziału wyrazu**
  - utruty dźwięczności** (*kóska zamiast kózka, proźba zamiast prośba*)
  - błędów wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii**, np. *startóje* bo *startować*
  - mylenia przedrostków z przyimkami**, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*
  - niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich**, np.: *rosinie* zamiast *rośnie, skosiny* zamiast *skośny*.

Wyrazy z błędami, których nie uwzględnia się w ocenie poprawności ortograficznej, egzaminator podkreśli w wypracowaniu i nad każdym z nich zapisze literę **D** – oznaczającą dysleksję.

Praca zawiera nie więcej niż 4 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera 5–6 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 7 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

Więcej arkuszy znajdziesz na stronie: arkusze.pl